

**ДОНЕЦЬКА СЕЛИЩНА РАДА
ВІДДІЛ ОСВІТИ ДОНЕЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
ІЗЬОМСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

НАКАЗ

16.06.2026

с-ще Донець

№ 82

**Про підсумки вивчення
предмета «Захист України»
в ЗЗСО Донецької селищної ради
у 2025/2026 навчальному році**

Відповідно до п. 2.4 наказу відділу освіти від 11.09.2025 №117 «Про організацію викладання навчального предмета «Захист України» в ЗЗСО Донецької селищної ради у 2025/2026 навчальному році», з метою здійснення контролю за організацією освітнього процесу, забезпечення належної якості викладання навчального предмета «Захист України», виконання вимог державних стандартів загальної середньої освіти, навчальних програм, наказів Міністерства освіти і науки України щодо організації викладання навчального предмета «Захист України», на виконання плану роботи відділу освіти на 2025/2026 навчальний рік, на підставі довідки про результати вивчення стану викладання навчального предмета «Захист України» у закладах загальної середньої освіти громади (додаток)

Встановлено:

Вивчення стану викладання навчального предмета «Захист України» засвідчило, що в закладах загальної середньої освіти Донецької селищної територіальної громади забезпечено організацію освітнього процесу відповідно до вимог чинного законодавства України.

У 2025/2026 навчальному році викладання предмета здійснювалося в Андріївському ліцеї № 1, Андріївському ліцеї № 2, Донецькому ліцеї № 1, Донецькому ліцеї № 2, Пришибському ліцеї та П'ятигірському ліцеї. Освітній процес організовано відповідно до навчальних програм, затверджених Міністерством освіти і науки України, забезпечено виконання навчального плану, проведення навчально-польових (тренінгових) занять та річне оцінювання результатів навчання.

У зв'язку з безпековою ситуацією та дією правового режиму воєнного стану навчання з предмета здійснювалося переважно із застосуванням технологій дистанційного навчання. Аналіз діяльності закладів освіти свідчить, що педагогічні працівники забезпечили виконання освітніх програм, активно використовуючи цифрові освітні платформи, інтерактивні методи навчання, сучасні інформаційно-комунікаційні технології та електронні освітні ресурси.

Педагогічними працівниками забезпечено належний рівень методичного супроводу навчання, використання компетентнісного підходу, поєднання теоретичної підготовки із практикоорієнтованими формами роботи, розвиток у здобувачів освіти навичок домедичної допомоги, безпечної поведінки, цивільного захисту, критичного мислення та відповідального ставлення до особистої і громадської безпеки.

Позитивним є використання вчителями сучасних цифрових сервісів, інтерактивних вправ, ситуаційного моделювання, кейс-технологій, електронного тестування, відеодемонстрацій та інших форм навчання, що забезпечило підтримання належної якості освітнього процесу в умовах дистанційного навчання.

Результати вивчення засвідчили достатній рівень кадрового забезпечення викладання предмета. Учителі систематично підвищують кваліфікацію, впроваджують сучасні освітні технології, працюють над удосконаленням професійної майстерності та забезпечують виконання вимог навчальних програм.

На позитивну оцінку заслуговує діяльність педагогічних колективів щодо розвитку практичної складової предмета, використання сучасних форм організації навчання, формування в учнів життєво необхідних компетентностей та адаптації змісту навчання до сучасних безпекових викликів.

Разом з тим аналіз стану викладання предмета засвідчив наявність окремих проблемних питань, що потребують подальшого вирішення.

Матеріально-технічне забезпечення кабінетів навчального предмета «Захист України» у закладах освіти громади залишається нерівномірним та потребує подальшого оновлення відповідно до Типового переліку засобів навчання та обладнання. Не в усіх закладах створено умови для повноцінного відпрацювання всіх практичних модулів навчальної програми.

У громаді відсутній осередок викладання навчального предмета «Захист України», функціонування яких передбачено нормативними документами Міністерства освіти і науки України як перспективна модель організації навчання. У зв'язку із цим практична підготовка здобувачів освіти здійснювалася в умовах дистанційного навчання або з використанням наявної матеріально-технічної бази окремих закладів освіти.

Потребує подальшого розвитку матеріально-технічне забезпечення практичної підготовки учнів, розширення можливостей використання сучасних тренажерів, навчального обладнання, засобів домедичної допомоги, цифрових симуляторів та інших засобів навчання, передбачених сучасною моделлю викладання предмета.

З метою подальшого підвищення якості викладання навчального предмета «Захист України», забезпечення єдиних підходів до організації освітнього процесу, удосконалення матеріально-технічного, кадрового та методичного забезпечення

НАКАЗУЮ:

1. Визнати, що організація викладання навчального предмета «Захист України» у закладах загальної середньої освіти Донецької селищної

територіальної громади у 2025/2026 навчальному році в цілому забезпечує реалізацію вимог державних освітніх стандартів та чинних нормативно-правових актів, водночас потребує подальшого вдосконалення відповідно до сучасної моделі викладання предмета.

2. Керівникам закладів загальної середньої освіти Донецької селищної ради:

2.1. Проаналізувати результати вивчення стану викладання навчального предмета «Захист України» на засіданнях педагогічних рад, методичних об'єднань та нарадах при директорів.

до 01.09.2026

2.2. Забезпечити неухильне виконання вимог Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України щодо організації викладання навчального предмета «Захист України».

Постійно

2.3. Спрямувати діяльність педагогічних працівників на реалізацію компетентнісного, діяльнісного та практикоорієнтованого підходів під час викладання предмета, збільшення частки практичних занять, використання ситуаційних вправ, тренінгових технологій та моделювання дій у надзвичайних ситуаціях.

Постійно

2.4. Забезпечити системне використання сучасних цифрових освітніх ресурсів, інтерактивних платформ, електронних освітніх сервісів та засобів формувального оцінювання для підвищення якості освітнього процесу.

Постійно

2.5. Вжити заходів щодо оновлення навчально-матеріальної бази кабінетів навчального предмета «Захист України» відповідно до Типового переліку засобів навчання та обладнання, затвердженого Міністерством освіти і науки України, з урахуванням фінансових можливостей закладів та громади.

до 01.06.2027

2.6. Передбачити під час формування бюджетних запитів потребу у придбанні сучасних засобів навчання, тренажерів для відпрацювання навичок домедичної допомоги, навчального обладнання, мультимедійних засобів та іншого обладнання, необхідного для реалізації оновленого змісту предмета.

Щороку

2.7. Забезпечити участь педагогічних працівників, які викладають предмет «Захист України», у курсах підвищення кваліфікації, семінарах, вебінарах, тренінгах та інших заходах професійного розвитку.

Постійно

2.8. Посилити внутрішньошкільний контроль за якістю викладання предмета, станом ведення обов'язкової документації, рівнем навчальних досягнень здобувачів освіти та ефективністю використання сучасних освітніх технологій.

Постійно

2.9. Забезпечити проведення навчально-польових (тренінгових) занять відповідно до вимог навчальних програм із максимальним використанням практичних форм роботи з урахуванням безпекової ситуації.

Постійно
2.10. Активізувати роботу щодо формування в учнів навичок домедичної допомоги, безпечної поведінки, цивільного захисту, мінної безпеки, психологічної стійкості та готовності до дій у надзвичайних ситуаціях.

Постійно
3. Головному спеціалісту відділу освіти Гайдай М.В.:
3.1. Здійснювати координацію роботи закладів освіти щодо реалізації державної політики у сфері викладання навчального предмета «Захист України».

Постійно
3.2. Організовувати вивчення та впровадження педагогічними працівниками нових нормативно-правових актів, інструктивно-методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України та кращих педагогічних практик.

Постійно
3.3. Опрацювати питання щодо перспектив створення у громаді осередку викладання навчального предмета «Захист України» відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, з урахуванням мережі закладів освіти, кадрового потенціалу, матеріально-технічного забезпечення та можливостей фінансування.

до 01.12.2026
3.4. Забезпечити моніторинг виконання цього наказу та щорічне узагальнення результатів викладання навчального предмета «Захист України» у закладах освіти громади.

Щороку
4. Спеціалісту I категорії відділу освіти Матус О.В. провести аналіз забезпеченості закладів освіти навчальним обладнанням для викладання предмета «Захист України» та підготувати пропозиції щодо поетапного оновлення матеріально-технічної бази.

до 01.11.2026
5. Рекомендувати керівникам закладів освіти розширювати співпрацю з територіальними підрозділами органів сектору безпеки і оборони, підрозділами ДСНС, закладами охорони здоров'я, громадськими організаціями та ветеранами війни з метою посилення практичної складової навчального предмета за умови дотримання вимог безпеки.

6. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Начальник відділу освіти

Тетяна ШЕЛЕСТ

**Аналітична довідка
про стан викладання предмета «Захист України»
в закладах загальної середньої освіти Донецької селищної ради
у 2025/2026 навчальному році**

В умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України питання підготовки учнівської молоді до життя в умовах сучасних безпекових викликів набуло принципово нового значення. Навчальний предмет «Захист України» перестав бути виключно допризовною підготовкою і трансформувався у комплексний інтегрований курс, спрямований на формування громадянської стійкості, оборонної свідомості, практичних життєво необхідних навичок, готовності діяти у кризових ситуаціях, надавати домедичну допомогу, працювати в команді, приймати рішення в умовах невизначеності та відповідально ставитися до безпеки власної держави.

Упродовж 2025/2026 навчального року організація викладання предмета «Захист України» у закладах загальної середньої освіти Донецької селищної територіальної громади здійснювалася відповідно до Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про національну безпеку України», «Про основи національного спротиву», «Про оборону України», Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності до 2030 року, Стратегії воєнної безпеки України, наказів Міністерства освіти і науки України щодо оновлення змісту предмета, Типового переліку засобів навчання, особливостей використання освітньої субвенції для забезпечення викладання предмета, інструктивно-методичних рекомендацій щодо організації освітнього процесу у 2025/2026 навчальному році, а також відповідних наказів відділу освіти Донецької селищної ради та локальних нормативних актів закладів освіти.

Особливістю поточного навчального року стало подальше впровадження нової моделі викладання предмета, яка базується на компетентнісному, діяльнісному та практикоорієнтованому підходах. Відповідно до сучасної концепції предмета пріоритет надається не накопиченню теоретичних знань, а формуванню практичних компетентностей, необхідних для безпечної поведінки, дій в умовах воєнного стану, цивільного захисту, домедичної допомоги, використання сучасних технологій, розвитку психологічної стійкості та громадянської відповідальності.

Проведений аналіз матеріалів, наданих закладами освіти громади, свідчить, що адміністрації ліцеїв забезпечили належний рівень організаційної роботи щодо впровадження оновленого змісту предмета, здійснили внутрішній моніторинг якості його викладання, організували навчально-польові (тренінгові) заняття та забезпечили виконання освітніх програм в умовах дистанційного навчання.

Разом із тим результати вивчення діяльності закладів освіти засвідчили як значні позитивні напрацювання, так і окремі проблемні питання, вирішення яких потребує системної роботи відділу освіти та керівників закладів освіти.

Загальна характеристика організації викладання предмета у громаді

Аналіз поданих матеріалів свідчить, що у всіх закладах загальної середньої освіти Донецької селищної територіальної громади забезпечено організацію викладання предмета «Захист України» відповідно до чинного законодавства України.

Предмет викладався у всіх шести ліцях громади: Андріївському ліцеї №1; Андріївському ліцеї №2; Донецькому ліцеї №1; Донецькому ліцеї №2; Пришибському ліцеї; П'ятигірському ліцеї.

У всіх закладах навчальні програми виконано у повному обсязі, забезпечено стовідсоткове охоплення навчанням учнів 10–11 класів, проведено навчально-польові (тренінгові) заняття відповідно до вимог нормативних документів.

Водночас аналіз показує, що заклади перебувають на різних етапах впровадження сучасної концепції предмета.

Одні заклади, які вже максимально інтегрували сучасні підходи до викладання предмета, активно використовують цифрові технології, симуляційне навчання, практикоорієнтовані методики, елементи тактичної медицини, безпілотних технологій, сучасних електронних платформ та формують власне освітнє середовище. Найбільш системно така робота простежується в Андріївському ліцеї №1, Донецькому ліцеї №1 та Донецькому ліцеї №2.

Інші заклади, які забезпечують належний рівень виконання навчальної програми, використовують сучасні цифрові сервіси, проте ще не повною мірою реалізували потенціал нової моделі предмета щодо матеріально-технічного оснащення, розвитку практичної складової та впровадження сучасних технологій. До цієї групи можна віднести Андріївський ліцей №2, П'ятигірський ліцей та Пришибський ліцей.

Отже, можна констатувати, що система викладання предмета «Захист України» у громаді перебуває у фазі активної модернізації. Більшість закладів вже перейшла від традиційного військово-орієнтованого викладання до сучасної моделі формування життєвих компетентностей, хоча темпи цього переходу є різними.

Важливою особливістю громади є відсутність формального підходу до організації навчання. У жодному із закладів аналіз не виявив ознак виключно теоретичного викладання предмета. Навпаки, всі ліцеї декларують орієнтацію на практичну підготовку учнів, використання інтерактивних методів навчання, моделювання реальних ситуацій, формування навичок прийняття рішень та розвитку громадянської відповідальності. Різниця полягає переважно у рівні забезпечення матеріально-технічними ресурсами, професійному досвіді педагогів та масштабах використання сучасних освітніх технологій.

Кадрове забезпечення

Одним із визначальних чинників якості викладання предмета «Захист України» є кадровий потенціал педагогів. Проведений аналіз засвідчив, що кадрове забезпечення закладів освіти громади є достатнім для виконання освітніх

програм, однак характеризується значною неоднорідністю за педагогічним досвідом, професійною підготовкою та спеціалізацією.

У громаді предмет викладають як педагоги з багаторічним досвідом роботи, так і молоді спеціалісти, що створює передумови для поєднання традиційної педагогічної майстерності із сучасними підходами до навчання.

Найбільший професійний досвід мають педагоги Донецького ліцею №1, де викладання здійснюють учитель історії вищої кваліфікаційної категорії зі стажем понад двадцять років та педагог, який забезпечує викладання основ медичних знань і має понад тридцять років педагогічного стажу. Такий кадровий потенціал позитивно впливає на якість організації освітнього процесу, системність планування та методичну культуру викладання.

В Андріївських ліцеях №1 та №2, Пришибському ліцеї предмет викладає демобілізований військовослужбовець, який має безпосередній бойовий досвід. Незважаючи на порівняно невеликий педагогічний стаж, саме практичний військовий досвід є значною перевагою під час формування прикладних компетентностей учнів. Аналіз уроків підтверджує, що педагог успішно інтегрує практичні приклади сучасної військової справи, використовує актуальні методики навчання та забезпечує високий рівень мотивації учнів.

Позитивною тенденцією є те, що всі педагоги, які забезпечують викладання предмета «Захист України» у закладах освіти громади, пройшли відповідне підвищення кваліфікації та працюють відповідно до чинних навчальних програм і методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України. Це свідчить про належний рівень організації методичної роботи адміністрацій закладів освіти та відділу освіти щодо впровадження оновленого змісту предмета.

У Донецькому ліцеї №2 викладання здійснюють два педагоги, які мають базову педагогічну освіту за іншими спеціальностями (історія та інформатика), проте пройшли відповідне навчання на базі Харківської академії неперервної освіти та успішно опанували сучасні методики викладання предмета. Особливістю роботи цього закладу є міжпредметна інтеграція, що дозволяє поєднувати питання національної безпеки, історії державотворення, інформаційної безпеки та сучасних цифрових технологій.

У П'ятигірському ліцеї предмет викладає вчитель фізичної культури I кваліфікаційної категорії. Проведений аналіз свідчить, що педагог достатньо володіє нормативною базою, використовує сучасні методичні рекомендації, забезпечує виконання навчальної програми та приділяє значну увагу фізичній підготовці учнів як складовій оборонної готовності. Разом із тим доцільним є подальше підвищення кваліфікації щодо викладання сучасних модулів навчальної програми, зокрема використання безпілотних систем, тактичної медицини та розвитку критичного мислення.

У цілому кадрове забезпечення громади можна оцінити як достатнє. Разом із тим сучасна концепція предмета «Захист України» суттєво змінює роль учителя. Якщо раніше він виступав переважно джерелом теоретичних знань, то сьогодні педагог має бути насамперед тренером, фасилітатором, організатором практичної діяльності, наставником та модератором командної роботи. Саме тому подальший професійний розвиток педагогів повинен бути спрямований не лише на оновлення

нормативних знань, а й на опанування сучасних технологій навчання, симуляційних вправ, кризового менеджменту, тактичної медицини, використання цифрових ресурсів та безпілотних технологій.

Організація освітнього процесу

Проведений аналіз свідчить, що організація освітнього процесу у всіх закладах загальної середньої освіти громади здійснювалася відповідно до Типової освітньої програми та навчальної програми «Захист України. Рівень стандарту» для 10–11 класів.

У всіх ліцеях предмет викладався в обсязі двох годин на тиждень, а навчально-польові (тренінгові) заняття проведено в установленому програмою обсязі — 18 годин. Таким чином забезпечено виконання державних вимог щодо реалізації освітньої програми.

Спільною особливістю роботи всіх закладів стало проведення навчання в умовах дистанційної форми освіти, що було обумовлено безпековою ситуацією та воєнним станом. Водночас аналіз показує, що педагогічні колективи не обмежилися традиційними онлайн-лекціями, а намагалися максимально адаптувати практичний зміст предмета до дистанційного формату.

У всіх ліцеях активно використовувалися Google Workspace, Google Classroom, Zoom, Microsoft Teams, Google Форми, Classtime, Kahoot, LearningApps, Padlet, Wordwall, «На Урок», «Всеосвіта», електронні журнали, інтерактивні презентації, відеоматеріали та авторські електронні навчальні ресурси.

Особливої уваги заслуговує те, що вчителі не зводили практичну складову лише до перегляду відео. Аналіз довідок свідчить про використання демонстрації власного виконання вправ, запису учнями відео практичних дій, виконання ситуаційних вправ, інтерактивного тестування, практичних кейсів, аналізу модельних ситуацій, роботи з цифровими симуляторами та виконання практичних завдань із використанням підручних засобів.

Такий підхід відповідає сучасним вимогам компетентнісного навчання та забезпечує формування прикладних навичок навіть за умов дистанційного освітнього процесу.

Водночас аналіз показує, що можливості дистанційного навчання не можуть повністю компенсувати необхідність відпрацювання практичних навичок безпосередньо на спеціально обладнаних навчальних місцях. Саме тому позитивною практикою є організація окремими закладами офлайн-занять у кабінетах «Захист України» та Класах безпеки за наявності відповідних безпекових умов. Особливо системно такий підхід реалізовано в Донецькому ліцеї №1 та №2.

Використання сучасних освітніх технологій

Одним із найважливіших критеріїв оцінювання сучасної системи викладання предмета «Захист України» є ступінь впровадження інноваційних технологій навчання.

Аналіз довідок засвідчив, що заклади освіти громади поступово переходять від традиційних лекційно-пояснювальних методів до інтерактивної моделі навчання.

Практично всі педагоги використовують цифрові освітні платформи, електронне тестування, мультимедійні презентації, відеофрагменти, інтерактивні вправи, онлайн-вікторини, ситуаційне моделювання, елементи змішаного навчання та формувального оцінювання.

Безперечним лідером серед закладів громади щодо впровадження інновацій є Донецький ліцей №2.

Саме цей заклад одним із перших реалізував вимоги оновленої навчальної програми щодо вивчення нового змістового модуля «Основи технологій БПЛА та військової інженерії». Для цього створено сучасний навчальний комплекс із використанням симулятора Sky Tech Pro для керування FPV-дронами. Такий підхід повністю відповідає сучасним тенденціям розвитку предмета та вимогам Міністерства освіти і науки щодо оновлення його практичної складової.

Не менш важливим позитивним прикладом є використання ресурсів Класу безпеки під час вивчення домедичної допомоги, цивільного захисту та алгоритмів дій у надзвичайних ситуаціях. Це дозволяє компенсувати недостатню оснащеність окремих кабінетів та забезпечити якісне відпрацювання практичних навичок.

У Донецькому ліцеї №1 активно застосовуються електронні освітні ресурси, онлайн-тестування, інтерактивні вправи, відеозвіти учнів щодо виконання нормативів, цифрові сервіси контролю знань. Педагог широко використовує можливості Google Workspace, Classtime, Padlet, Kahoot, LearningApps, що позитивно впливає на мотивацію учнів та якість зворотного зв'язку.

В інших закладах також використовується значна кількість цифрових платформ, однак переважно як інструмент підтримки дистанційного навчання. Наступним етапом розвитку має стати більш широке використання симуляційних технологій, електронних тренажерів, VR-рішень, цифрових тирів, інтерактивних моделей сучасної військової техніки та систем моделювання кризових ситуацій.

Матеріально-технічне забезпечення викладання предмета «Захист України»

Однією з визначальних умов якісної реалізації змісту навчального предмета «Захист України» є створення сучасної навчально-матеріальної бази, яка забезпечує можливість формування в учнів практичних умінь і навичок. Оновлена навчальна програма орієнтує заклади освіти не лише на засвоєння теоретичних знань, а насамперед на систематичне відпрацювання алгоритмів дій у надзвичайних ситуаціях, практику домедичної допомоги, вивчення сучасних технологій, опанування основ роботи з безпілотними системами та розвиток психологічної готовності до дій у кризових умовах. Саме тому рівень матеріально-технічного забезпечення безпосередньо впливає на якість реалізації компетентнісного змісту предмета.

Проведений аналіз свідчить, що в усіх закладах загальної середньої освіти громади створено мінімально необхідні умови для викладання предмета «Захист України». Разом із тим рівень оснащення окремих ліцеїв суттєво відрізняється, що обумовлює різні можливості щодо організації практичного навчання.

Найкращий рівень розвитку навчально-матеріальної бази продемонстрував Донецький ліцей №2. Незважаючи на те, що адміністрація закладу об'єктивно зазначає необхідність подальшої модернізації кабінету, уже сьогодні освітній

процес організовано із використанням сучасного обладнання, ресурсів Класу безпеки, макетів, дидактичних матеріалів, мультимедійного обладнання та навчального комплексу для підготовки операторів FPV-дронів на базі симулятора Sky Tech Pro. Фактично заклад вже почав реалізовувати окремі елементи тієї моделі викладання предмета, яка визначена Міністерством освіти і науки України як перспективна для всієї держави.

Позитивним є також використання Класу безпеки як універсального навчального простору. Це дозволяє інтегрувати вивчення цивільного захисту, мінної безпеки, алгоритмів евакуації, домедичної допомоги та психологічної підготовки, що значно підвищує практичну цінність навчання.

У Донецькому ліцеї №1 матеріальна база забезпечує виконання навчальної програми, проте її подальше оновлення залишається актуальним завданням. Заклад активно компенсує окремі недоліки матеріального забезпечення використанням цифрових ресурсів, сучасних електронних платформ та інтерактивних методів навчання, що дозволяє підтримувати належний рівень освітнього процесу навіть за умов дистанційної роботи.

В Андріївських ліцеях значною перевагою є практичний військовий досвід педагога, який частково компенсує недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення. Учитель широко використовує демонстраційні матеріали, власний практичний досвід та моделювання реальних ситуацій, що робить навчання максимально наближеним до сучасних умов.

Матеріальна база П'ятигірського та Пришибського ліцеїв забезпечує виконання обов'язкового мінімуму навчальної програми, однак потребує подальшого оновлення відповідно до сучасних вимог. Насамперед це стосується придбання сучасних тренажерів для домедичної допомоги, навчальних макетів, засобів індивідуального захисту, обладнання для вивчення безпілотних технологій, мультимедійних комплексів та інтерактивних навчальних засобів.

У цілому можна зробити висновок, що матеріально-технічна база закладів громади дозволяє забезпечити виконання навчальної програми, однак її модернізація повинна залишатися одним із пріоритетних напрямів роботи відділу освіти. Особливо актуальним це питання є з огляду на державну політику щодо створення осередків викладання предмета «Захист України», концентрації сучасного обладнання та забезпечення максимальної практичної спрямованості навчання.

Організація навчально-польових (тренінгових) занять

Важливою складовою навчального предмета є навчально-польові (тренінгові) заняття, які забезпечують практичне закріплення знань та формування життєво необхідних навичок.

Аналіз матеріалів закладів освіти свідчить, що у 2025/2026 навчальному році всі ліцеї громади організували проведення навчально-польових занять відповідно до вимог навчальної програми.

В умовах воєнного стану проведення занять було адаптовано до безпекових умов. Переважно вони проходили із використанням технологій дистанційного навчання, однак педагоги максимально прагнули зберегти практичну складову шляхом виконання ситуаційних вправ, аналізу модельних ситуацій,

відеодемонстрацій, покрокового відпрацювання алгоритмів дій, використання інтерактивних платформ та індивідуальних практичних завдань.

Особливої уваги заслуговує системний підхід до організації навчально-польових занять у Пришибському ліцеї. Педагогами було розроблено методичні кейси, покрокові інструкції, навчальні презентації, відеоуроки, інтерактивні матеріали, забезпечено постійний зворотний зв'язок із використанням Google Workspace, Google Forms, Zoom, онлайн-платформ «На Урок» та інших цифрових ресурсів. Така організація дозволила забезпечити достатній рівень практичної підготовки учнів навіть у дистанційному форматі.

Заслуговує позитивної оцінки й те, що окремі заклади, зокрема Донецький ліцей №1 та №2, за наявності безпечних умов проводили окремі практичні заняття очно, використовуючи кабінет «Захист України» та Клас безпеки. Саме така модель відповідає сучасній державній політиці розвитку предмета та має стати орієнтиром для інших закладів громади.

Результативність навчання

Аналіз результатів річного оцінювання свідчить про достатній рівень сформованості предметних компетентностей у здобувачів освіти громади.

У більшості закладів переважають високий та достатній рівні навчальних досягнень. Це свідчить про системну роботу педагогічних колективів, виконання навчальних програм та належну організацію освітнього процесу.

Позитивною тенденцією є те, що оцінювання дедалі більше набуває компетентнісного характеру. У довідках закладів зазначено, що під час визначення результатів навчання враховуються не лише знання теоретичного матеріалу, а й здатність учнів діяти у змодельованих ситуаціях, дотримуватися правил безпеки, працювати в команді, швидко приймати рішення та виконувати практичні алгоритми. Саме такий підхід відповідає вимогам чинної навчальної програми та сучасним принципам оцінювання.

Особливо показовими є результати Донецького ліцею №2, де значна частина учнів демонструє високий і достатній рівні навчальних досягнень. При цьому адміністрація закладу не приховує наявності окремих випадків початкового рівня, обґрунтовуючи їх особливостями індивідуальної освітньої траєкторії учня з особливими освітніми потребами. Такий підхід свідчить про об'єктивність внутрішнього моніторингу та дотримання принципів інклюзивної освіти.

У Пришибському ліцеї детально проаналізовано результати навчально-польових занять, що дає можливість оцінити рівень сформованості практичних компетентностей кожного здобувача освіти. Такий формат внутрішнього моніторингу можна рекомендувати до поширення в інших закладах громади як ефективний інструмент оцінювання якості практичної підготовки.

Узагальнюючи результати оцінювання, можна зробити висновок, що система викладання предмета «Захист України» в громаді забезпечує достатній рівень досягнення очікуваних результатів навчання. Водночас подальше вдосконалення має бути спрямоване не стільки на підвищення середнього бала, скільки на розвиток практичних компетентностей, які є основною метою сучасної навчальної програми.

Кращі практики закладів освіти

Проведений аналіз дозволяє виділити низку позитивних практик, що можуть бути рекомендовані для поширення серед усіх закладів освіти громади.

До найбільш успішних практик належать:

- використання симулятора FPV-дронів Sky Tech Pro під час вивчення технологій БПЛА (Донецький ліцей №2);
- інтеграція можливостей Класу безпеки у викладання предмета;
- використання сучасних цифрових платформ для формувального оцінювання;
- широке застосування ситуаційного моделювання та кейс-методів;
- залучення педагога з реальним бойовим досвідом до викладання предмета (Андріївські ліцеї);
- створення детальних методичних кейсів для навчально-польових занять (Пришибський ліцей);
- використання великої кількості інтерактивних цифрових сервісів для організації дистанційного навчання;
- поєднання предмета «Захист України» із заходами національно-патріотичного виховання;
- системний внутрішній моніторинг якості викладання предмета адміністраціями ліцеїв.

Саме ці практики доцільно розглядати як основу для подальшого розвитку єдиного освітнього простору громади та створення сучасної моделі викладання предмета «Захист України».

ВИСНОВКИ

Проведений комплексний аналіз матеріалів, наданих закладами загальної середньої освіти громади, дає підстави стверджувати, що система викладання предмета «Захист України» перебуває на якісно новому етапі розвитку. Якщо ще кілька років тому основною метою предмета залишалося формування знань про військову службу та окремих навичок допризовної підготовки, то сьогодні зміст навчання суттєво трансформувався відповідно до сучасних викликів безпеки держави.

Аналіз довідок свідчить, що педагогічні колективи правильно розуміють основну ідеологію оновленого предмета. Практично всі заклади відійшли від домінування теоретичного матеріалу та намагаються забезпечити формування практичних компетентностей, необхідних для життя в умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій та інших кризових обставин.

Разом із тим проведене узагальнення дозволяє визначити не лише досягнення, а й ті напрямки, які потребують подальшого розвитку.

Сильні сторони системи викладання предмета в громаді

Насамперед слід відзначити високий рівень управлінської організації процесу викладання предмета.

У всіх закладах освіти забезпечено:

- виконання навчальної програми в повному обсязі;
- дотримання нормативно-правових вимог;
- проведення навчально-польових (тренінгових) занять;
- кадрове забезпечення викладання предмета;

здійснення внутрішнього контролю адміністраціями закладів;
використання сучасних цифрових технологій;
організацію освітнього процесу в умовах дистанційного навчання без втрати змісту навчальної програми.

Це свідчить про достатньо високий рівень управління якістю освіти як на рівні закладів, так і на рівні відділу освіти.

Другою важливою перевагою громади є поступовий перехід до компетентнісної моделі навчання.

Практично в усіх ліцеях простежуються такі тенденції:

- збільшення частки практичних занять;
- використання ситуаційного моделювання;
- застосування кейс-технологій;
- розвиток командної роботи;
- формування навичок домедичної допомоги;
- використання інтерактивних платформ;
- формувальне оцінювання.

Саме ці підходи сьогодні визначають сучасний європейський підхід до навчання безпеки.

Третьою сильною стороною є високий рівень адаптивності педагогічних колективів.

Попри складні безпекові умови, дистанційне навчання, повітряні тривоги та інші об'єктивні труднощі, заклади освіти не допустили формального викладання предмета. Навпаки, аналіз довідок демонструє прагнення педагогів максимально наблизити освітній процес до практичної діяльності.

Особливо позитивно характеризує громаду активне використання цифрових технологій.

Фактично всі вчителі працюють із сучасними електронними платформами, створюють власні навчальні матеріали, використовують інтерактивні сервіси та електронні системи оцінювання.

Для сільської громади це є достатньо високим показником цифрової трансформації освіти.

Проблемні питання

Попри позитивні результати аналіз також виявив низку системних проблем.

1. Нерівномірність розвитку матеріально-технічної бази

Найсуттєвішою проблемою громади залишається різний рівень оснащення кабінетів «Захист України».

Фактично лише окремі заклади вже мають можливість реалізовувати всі модулі сучасної навчальної програми.

В інших ліцеях:

- недостатня кількість сучасних тренажерів;
- відсутні окремі навчальні комплекти;
- недостатньо обладнання для відпрацювання домедичної допомоги;
- обмежена кількість макетів;
- потребує оновлення мультимедійне обладнання;
- практично відсутнє обладнання для навчання роботі з БПЛА.

У перспективі це може призвести до різної якості практичної підготовки учнів залежно від закладу освіти.

2. Неоднаковий рівень впровадження нової концепції предмета

Попри виконання навчальної програми, аналіз показує, що окремі ліцеї вже працюють відповідно до сучасної концепції предмета, тоді як інші ще значною мірою зберігають традиційну модель викладання.

Це проявляється у:

різному співвідношенні теоретичних і практичних занять;

неоднаковому використанні симуляційних технологій;

різному рівні інтеграції цифрових сервісів;

неоднаковому використанні кейс-методів;

різному рівні розвитку навчального середовища.

Відділу освіти доцільно забезпечити поступове вирівнювання цих відмінностей.

3. Обмежені можливості дистанційного навчання

Хоча педагоги максимально адаптували навчальний процес до дистанційної форми, окремі компетентності неможливо повністю сформувати без безпосереднього практичного відпрацювання.

Це стосується:

накладання турнікетів;

евакуації поранених;

тактичної медицини;

роботи в групі;

користування окремими засобами захисту;

орієнтування на місцевості;

використання сучасного обладнання.

Саме тому після покращення безпекової ситуації необхідно максимально збільшувати кількість очних тренінгових занять.

4. Потреба в подальшому професійному розвитку педагогів

Аналіз довідок показує, що всі педагоги володіють чинною нормативною базою.

Разом із тим сучасна модель предмета змінюється дуже швидко.

Щороку оновлюються:

зміст навчальної програми;

методичні рекомендації;

перелік сучасного обладнання;

вимоги щодо практичної підготовки.

Тому система підвищення кваліфікації повинна мати безперервний характер.

Особливо актуальними є питання:

БПЛА;

тактичної медицини;

кризової психології;

цифрових симуляторів;

використання VR-технологій;

штучного інтелекту в освіті;
сучасних методик компетентнісного оцінювання.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що стан організації викладання навчального предмета «Захист України» у закладах загальної середньої освіти Донецької селищної територіальної громади у 2025/2026 навчальному році в цілому є достатнім, а за окремими напрямками — високим.

Усі заклади освіти забезпечили виконання державних вимог щодо організації освітнього процесу, виконання навчальної програми, кадрового забезпечення, проведення навчально-польових занять та внутрішнього контролю якості викладання.

Особливо позитивним є те, що навіть в умовах воєнного стану педагогічні колективи не обмежилися виконанням мінімальних нормативних вимог, а активно впроваджували сучасні цифрові технології, інтерактивні методи навчання, практикоорієнтовані форми роботи, нові підходи до оцінювання навчальних досягнень та елементи компетентнісного навчання.

Водночас результати аналізу свідчать, що система викладання предмета перебуває у процесі активної модернізації. Окремі заклади вже реалізують інноваційні моделі навчання, тоді як інші лише поступово переходять до нової концепції предмета. Саме тому наступним етапом розвитку має стати і забезпечення виконання навчальної програми, і створення єдиного освітнього простору громади із сучасною матеріально-технічною базою, спільними підходами до практичного навчання та поширенням кращих педагогічних практик.

Отже, предмет «Захист України» у закладах освіти громади вже сьогодні виконує не лише освітню, а й важливу суспільну функцію — формує покоління молодих громадян, здатних відповідально діяти в умовах сучасних безпекових викликів, приймати обґрунтовані рішення, захищати власне життя, допомагати іншим та усвідомлювати свою відповідальність за безпеку і майбутнє України.

Головний спеціаліст
відділу освіти

Мирослава ГАЙДАЙ